
La voluntat catalana, tres segles després

Autor:

Data de publicació: 14-10-2014

Mitja Europa va acordar, tres segles enrere, desmantellar la confederació d'Estats de la Corona catalano-aragonesa i retirar els privilegis dels habitants del Principat de Catalunya, a canvi de posar fi a una guerra internacional i obtenir beneficis comercials i possessions colonials. Amb el Tractat d'Utrecht es van segellar acords comercials, on Anglaterra obtenia Gibraltar i Menorca de la «nova» Espanya, també Nova Escòcia, la badia d'Hudson i Terranova de França; i Àustria, les Províncies Unides (Països Baixos) i la Casa de Savoia es repartien la totalitat dels territoris que l'anterior «Espanya» havia acumulat a Europa, desmembrant la totalitat de la Corona i posant-li fi d'una manera ignominiosa.

Malauradament, Europa va acordar amb Felip V, per garantir uns acords colonials i comercials, que Catalunya seria assimilada al model de Castella, i que desapareixerien les seves institucions, lleis i privilegis, a les negociacions del tractat. Detall del Tractat d'Utrecht, de 13 de juliol de 1713:

“Vist que la reina de la Gran Bretanya no cessa d'instar amb summa eficàcia perquè tots els habitants del Principat de Catalunya (...) conservin il·lesos i intactes llurs antics privilegis, el rei Catòlic [Felip V], en atenció a S.M. britànica, concedeix i confirma en el present a qualsevulla habitant de Catalunya (...) tots aquells privilegis que posseeixen els habitants de les dues Castelles, que de tots els pobles d'Espanya són els més armats del rei Catòlic.”

Aquestes negociacions es van fer al marge del Principat i en contra de la seva voluntat, al conjunt d'acords coneguts com el Tractat d'Utrecht, en un context hostil pels catalans i dins d'un procés d'inflexió als valors i l'autoritat establerta que persistí dins de “les Espanyes”. Els “Braços de Catalunya” van demanar mantenir Espanya sota el domini de l'emperador Carles, i si això no fos possible, demanaren que si més no es mantingués Catalunya i les províncies adjacents per separat.

El comte, rei i emperador Carles havia abandonat Barcelona i va prendre la decisió de garantir i atendre l'evolució del procés de pau iniciat en els congressos d'Utrecht, estant en una posició desavantajosa, però l'enfrontament amb les tropes borbòniques seguia en peu. Davant les amenaces i incerteses que la negociació comportava, Catalunya va prendre la decisió de mantenir ferma la seva posició i les seves armes en defensa de la seva legitimitat. Va dignificar la decisió del monarca que reconeixia com a legítim, però no va renunciar a defensar els seus Drets i Privilegis davant la desigual força que la deixava pràcticament sola davant els borbons francesos i castellans reforçats amb aquells pactes, amb la convicció de l'autoritat moral de la seva causa i situació. N'ha deixat constància la resposta que els representants del Principat de Catalunya -el Consell de Cent, la Diputació i el Braç Militar, coneguts com els Braços de Catalunya o dels Tres comuns- van tramitar a Carles III d'Habsburg. Deia:

“Senyor, supliquem a Vostra Majestat Catòlica, amb tot el nostre més profund respecte, que us plagui de persistir en tan important i necessària resolució presa per vós perquè, per la força de les armes, Espanya es mantingui i s'estableixi sota el domini de Vostra Majestat: i si els fets es pronuncien d'una altra manera per les decisions d'un tractat de pau, i, si els dominis d'aquesta monarquia han d'ésser dividits, preguem ben respectuosament a Vostra Majestat que protegiu, amb tot el vostre poder, Catalunya i les províncies adjacents, de tal manera que, si no es poden salvar amb tot el conjunt de la monarquia, puguin almenys mantenir-se per separat. (...)”

Oferim a Vostra Majestat totes les forces de Catalunya, els nostres béns i les nostres vides per a dur a terme els designis de Vostra Sagrada Majestat imperial i catòlica en favor de la nostra sobirana, la sereníssima emperadriu: car ens considerem obligats a fer-ho per raó del nostre deure envers Déu i envers Vostra Majestat, per la seguretat i tranquil·litat d'Europa, la llibertat d'Espanya i l'alliberament de la nació catalana.” (1712) [1]

Paral·lelament, mentre Catalunya exposava el seu ferm compromís amb la seva causa, el comte de Strafford comunicà als diputats dels Braços, a desembre de 1712, la forma d'un projecte de pau dirigit a l'Emperador que deia:

“Si Sa Majestat imperial consent a mantenir-se neutral a Itàlia i a evacuar Catalunya, el rei Felip, a instàncies de la reina, atorgarà un ple i ample oblit i perdó als catalans, acompanyat de la conservació de llurs antics drets i privilegis; si no és així, hauran d'exposar-se a ser sacrificats per les tropes de França i d'Espanya.” (1712) [2]

El Tractat d'Utrecht (1713) va ser el resultat d'un pols bèl·lic i diplomàtic que suposà un fort desgast en una lluita de valors distorsionats pel colonialisme. Però el Tractat exposa, clarament, que les nacions aliades amb el Principat van obtenir beneficis a canvi de renunciar a fustigar als borbons i de deixar els catalans a la voluntat del desautoritzat rei Felip V de Borbó. És, des del punt de vista exposat, la raó de la deslegitimació de la legalitat de Catalunya que cal reposar, davant la desmemorització de la historiografia espanyola i la indiferència aparent dels poders fàctics d'Europa.

L'emperador Carles VI del Sacre Imperi Romanogermànic (1711-1740) -conegut com a Carles III com a comte de Barcelona (1706-1714), rei d'Aragó i de València (1706-1707 / 1714), rei de Mallorca (1706-1715) i de Sardenya (1706-1720); i conegut com a Carles IV com a rei de Sicília (1706-1714/1720-1738) i de Nàpols (1706-1738)- tot i no renunciar al tron d'Espanya fins el 1725, va evacuar les seves tropes de Catalunya a partir del 30 de juny de 1713 i no va defensar la voluntat catalana (a l'acceptar el Tractat), de la mateixa manera que tampoc ho va fer la monarca britànica, ni cap dels aliats que va fer front a les pretensions borbòniques implantades a Castella i al regne de França (Àustria, Gran Bretanya, les Províncies Unides -Holanda-, Portugal i el duc de Savoia). És a dir, Europa va sentenciar el futur de Catalunya, entre d'altres coses, amb un acord diplomàtic en el marc d'una guerra internacional marcada pel pols colonial, monàrquic i humanístic dels segles XVI-XVIII, i ara té l'oportunitat -i l'obligació moral- de refer aquest greuge, determinant per la història de Catalunya i per la identitat nacional catalana.

Avui, tres segles després, Catalunya demana expressar de nou la seva voluntat en gran mesura perquè Europa li va negar, per motius de guerra, ara fa tres segles, donant peu a una anòmala configuració política d'Espanya i a una selecció cultural interior hostil, autoritària i mai acceptada de bon grat. Ara no hi ha motius colonials, monàrquics ni humanístics que justifiquin desentendre-se'n, i en canvi hi ha motius ètics, en la seva màxima expressió fonamental, que en justifiquen prendre una correcta decisió sobre el “cas dels catalans”.

Des de l'any 2012 la Nació catalana ha manifestat de manera eloqüent la seva voluntat en exercir un referèndum pactat i tutelat per l'Estat i l'Ordre europeu i internacional. Els passos legals que es poden traçar a Espanya han arribat a la seva fi, tal i com indica la realitat i l'actitud dels poders fàctics, polítics i judicials, d'Espanya, alimentats per la passivitat d'Europa.

Les sobiranes europees hereves d'aquells que van signar el tractat en són responsables. Degut a la negació manifesta de l'Estat espanyol de donar veu a la voluntat catalana, atenent a la responsabilitat comuna que els vincula als tractats de Westfàlia (1648), dels Pirineus (1659), de Rijswijk (1697) i d'Utrecht (1713), ara els correspon a ells legitimar la seva voluntat -per imperatiu ètic- i reposar els valors que han de permetre a tota Llei respondre de forma correcta a la seva finalitat fonamental: un ordre just i piados per al govern dels Estats, l'expressió del lliure judici sense coaccions i el ple coneixement de la memòria cultural humana. L'ètica és una expressió inevitable de la ineludible dimensió espaciotemporal de tot ésser humà [3], és un fet cultural que revela l'ésser dels pobles i de la condició social humana. Per aquest motiu, cal que incorporin i assumeixin la qüestió històrica com un exercici de memòria comuna convenient per llaurar l'empatia cultural necessària per prendre la justa decisió, per tutelar, legitimar, el referèndum d'autodeterminació que Catalunya els ofereix, previ debat públic, obert i honest de totes les parts implicades.

“En el moment en què desvinculem la història social de la guerra de la política i la diplomàcia, veiem caure les barreres que impedeixen plantejar-se qüestions ètiques. Així i tot, per estrany que sembli, es dona de sobte un canvi de sentit sorprenent, un retorn a la política. I és que els historiadors, moguts i, de fet, alliberats per necessitat de formular preguntes morals, poden per fi projectar-les contra la política; posar en dubte les decisions d'arrogància cega, i sotmetre a judici seves accions.” [4]

De forma especial, aquestes paraules van dirigides a Sa Majestat el rei Felip VI de Borbó, en la mesura que els seus antecessors són hereus de les principals dignitats europees que han escrit la Història, entre elles la dignitat catalana que li atribueix el títol de comte de Barcelona.

...

[1] Nota: text extret de l'opuscle polític titulat “The deplorable history of catalans”, publicat a Londres el 1714, i editat

en versió anglesa i catalana al llibre *El cas dels catalans*, (2012, primera edició el 1992), en una iniciativa (i traducció) de Michael B. Strubell, editat per Curial Edicions Catalanes, a Barcelona. Pg. 189-193.

[2] Íd. Pg. 193-195.

[3] Nota: text extret del llibre escrit per l'antròpolog i monjo de Montserrat Lluís Duch (un filòsof de la cultura) titulat *Llums i ombres de la ciutat*, publicat a Barcelona el 2000 i editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Pg. 350.

[4] Nota: cita de Lauro Martines, del llibre *Un tiempo de guerra. Una historia alternativa de Europa (1450-1700)*, publicat a Barcelona per Editorial Planeta. Pg. 267.

...

Article relacionat: Carta dirigida a diez jefes de Estado, sobre la voluntad catalana y el Tratado de Utrecht

About these ads